Eiropas Parlaments
2024-2029

Kultūras un izglītības komiteja
priekšsēdētāja

14.7.2026

Li Andersson
Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājai
BRISELĒ

Temats: CULT komitejas atzinums par prasmju uzlabošanu Savienībā – profesionālās izglītības un apmācības iespējas pārejas laikā (2026/2070(INI))

Cienījamā priekšsēdētāja!

Saistībā ar minēto procedūru Kultūras un izglītības komitejai (CULT) tika uzdots sniegt atzinumu Jūsu vadītajai komitejai, un tā nolēma atzinumu nosūtīt vēstules veidā.

Kultūras un izglītības komiteja iepriekš minēto jautājumu izskatīja savā 2026. gada 14. jūlija sanāksmē. Šajā sanāksmē tā nolēma iesniegt par jautājumu atbildīgajai Nodarbinātības un sociālo lietu komitejai turpmāk izklāstīto atzinumu.

Ar cieņu

Nela Riehl

IEROSINĀJUMI

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 165. un 166. pantu,

A. tā kā PIA ir viens no galvenajiem Eiropas izglītības telpas, prasmju savienības un Eiropas mūžizglītības ekosistēmas pīlāriem, kas zaļās, digitālās, demogrāfiskās un rūpnieciskās pārkārtošanās laikmetā veicina personīgo attīstību, kvalitatīvu nodarbinātību, sociālo kohēziju, ES konkurētspēju un noturību, tostarp stratēģisko autonomiju; tā kā profesionālajai izglītībai un apmācībai ir izšķiroša nozīme Eiropas rūpnieciskās bāzes stiprināšanā, specializētas tehniskās zinātības saglabāšanā un uzlabošanā un darbaspēka trūkuma novēršanā nozarēs, kas ir būtiskas no Savienības konkurētspējas un noturības viedokļa; tā kā Kopenhāgenas process, kas tika uzsākts 2002. gada novembrī, lai stiprinātu Eiropas sadarbību PIA jomā, ir nodrošinājis Eiropas PIA politikas konsekventu pamatu;

B. tā kā PIA būtu jāuzskata par pilnvērtīgu augstas kvalitātes mācību trajektoriju un tā kā dalībvalstīm, izstrādājot savu politiku, konsultējot audzēkņus, paredzot mobilitātes iespējas, veidojot atzīšanas sistēmas, veicot ieguldījumus kvalitatīvā un publiskā komunikācijā par PIA, saskaņā ar savām valsts izglītības un apmācības sistēmām būtu jāveicina un jāatbalsta profesionālās un akadēmiskās izglītības līdzvērtība; tā kā vienādai vērtībai būtu jānozīmē to, ka reāla piekļuve izglītībai un iespējas izglītoties ir visu vecumu un izcelsmju personām un ka šī vienlīdzība nav izglītības sistēmas nulles summas konkurence ar apmācības nozarēm;

C. tā kā PIA pievilcība un kvalitāte ir atkarīga ne tikai no atbilstības darba tirgum, bet arī no mācīšanas un apmācības, profesionālās orientācijas sistēmām, iekļaujošas piekļuves, izglītības un apmācības ceļu pārklājamības, prasmju un kvalifikāciju atzīšanas un digitālo, zaļo, pilsonisko, sociālo un transversālo pamatprasmju attīstības;

D. tā kā lielākajā daļā dalībvalstu publiskie ieguldījumi uz vienu audzēkni un tiešais finansiālais atbalsts vidusskolas un pēcvidusskolas izglītībā, kas nav terciārā izglītība, – līmeņos, kuros PIA ir plaši izplatīta, – sistemātiski ir zemāki nekā augstākajā izglītībā[1];

E. tā kā PIA audzēkņu un mācekļu mobilitāte joprojām ir viena no visuzskatāmākajām jomām, kurā šis mērķis vēl ir jāīsteno praksē; tā kā pārāk daudz PIA audzēkņu un mācekļu joprojām saskaras ar juridisko nenoteiktību, administratīviem šķēršļiem, ierobežotām pakalpojumu sniedzēju spējām, neskaidriem pienākumiem un neatrisinātiem jautājumiem, kas saistīti ar apdrošināšanu, atalgojumu, sociālo nodrošinājumu un atzīšanu; tā kā audzēkņi bieži vien nav informēti par savām tiesībām

[1] https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/783536/CASP_STU(2026)783536_EN.pdf

un procedūrām, kas pieejamas, lai ziņotu par pārkāpumiem ; tā kā papildu šķēršļi, piemēram, dzīves un mājokļa izmaksu pieaugums, varētu radīt risku, ka nelabvēlīgā sociālekonomiskā vidē auguši audzēkņi tiek izslēgti no profesionālās izglītības un apmācības mobilitātes iespējām;

F. tā kā pastāvīga prasmju neatbilstība joprojām kavē ražīgumu, ekonomikas izaugsmi un inovāciju visā Savienībā, liekot saprast nepieciešamību pēc ciešākas apmācītāju, darba devēju, MVU un vietējo ražošanas ekosistēmu sadarbības; tā kā uz māceklību balstītas un duālās profesionālās izglītības un apmācības sistēmas, kas apvieno mācīšanos skolā ar būtisku augstvērtīgu apmācību darbavietā uzņēmumos, ir izrādījušās sekmīgas pārejas no izglītības uz nodarbinātību atbalstīšanā;

G. tā kā mobilajiem PIA audzēkņiem un mācekļiem paredzētu kopīgu Eiropas principu un normu stiprināšana varētu palīdzēt nodrošināt lielāku juridisko noteiktību audzēkņiem, PIA iestādēm, darba devējiem un kompetentajām institūcijām, pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetences un valstu PIA sistēmas ;

H. tā kā PIA mobilitātei ir vajadzīgas lielākas PIA iestāžu atbalsta spējas, tostarp specializēts personāls, norādījumi, darba devēju partnerības, vienkāršotas procedūras un digitālie rīki;

I. tā kā profesionālās izcilības centri (PIC), kas kā tādi ir ieviesti pašreizējā programmā *Erasmus+*, ir pārveidojoši sadarbības projekti un partnerības, kas savieno PIA iestādes, publiskās iestādes, akadēmiskās aprindas un privāto sektoru un kuriem ir nozīme prasmju ekosistēmās, darba pasaulē, inovācijā un zaļā un digitālā pārkārtošanās procesā, ko papildina inovatīva pedagoģija, skolotāju un pasniedzēju profesionālā attīstība, audzēkņu un personāla mobilitāte un PIA internacionalizācijas stratēģijas;

J. tā kā nākamajā daudzgadu finanšu shēmā, jo īpaši programmā *Erasmus+*, PIA vajadzībām ir vajadzīgs pienācīgs, pamanāms un pakāpeniski pastiprināts atbalsts, vienlaikus saglabājot programmas un arī citu papildinošo ES fondu elastību un līdzsvarotu mūžizglītības arhitektūru; tā kā PIA izcilība ir atkarīga arī no skolotājiem, apmācītājiem, darbaudzinātājiem, izglītības un apmācības ceļu mijiedarbības un iekļaujošas piekļuves;

K. tā kā PIA skolotāju trūkums skar visas 27 ES dalībvalstis; tā kā saskaņā ar *Cedefop* 2025. gada apsekojumu tikai 18 % PIA skolotāju uzskata, ka viņu profesija tiek novērtēta, un trešdaļai PIA skolotāju viņu profesija nebija pirmā izvēle, un PIA skolotāji vidēji saņem par 11 % mazāku algu nekā citi profesionāļi ar augstāko izglītību[2],

[2] https://www.cedefop.europa.eu/en/press-releases/cedefop-launches-first-european-vocational-teacher-survey-tackle-critical-vet-teacher-shortages

1. atzinīgi vērtē to, ka profesionālajai izglītībai un apmācībai atkal tiek pievērsta politiska uzmanība saistībā ar prasmju savienību, Herningas deklarāciju Kopenhāgenas procesa ietvaros un gaidāmo Eiropas profesionālās izglītības un apmācības stratēģiju, un atgādina par tās kā Eiropas izglītības telpas, prasmju savienības un Eiropas mūžizglītības ekosistēmas pīlāra lomu konkurētspējas un noturības veicināšanā;

2. aicina Komisiju un dalībvalstis profesionālās un akadēmiskās izglītības ceļu līdzvērtību pārvērst konkrētos pasākumos politikas izstrādē, audzēkņu konsultēšanā, mobilitātes iespējās, atzīšanas sistēmās, ieguldījumos kvalitātē un publiskā komunikācijā par izcilību un iekļautību profesionālajā izglītībā un apmācībā, jo īpaši, lai palielinātu tās pievilcību;

3. uzsver, ka minētajai vienādajai vērtībai vajadzētu nozīmēt reālas audzēkņiem paredzētas iespējas, nevis izglītības un apmācības nozares nulles summas konkurenci;

4. uzsver, ka tālākajai PIA stratēģijai arī turpmāk vajadzētu būt vērstai uz audzēkni un būtu jāatbalsta gan Eiropas konkurētspēja, gan audzēkņu personīgā attīstība, sociālā iekļaušana un demokrātiskā līdzdalība, veicinot augstvērtīgu, iekļaujošu, inovatīvu un pievilcīgu Eiropas PIA ar starptautisku perspektīvu; šajā sakarībā uzsver, cik svarīgi ir precīzi PIA ietvaros esoši tālākvirzības ceļi, tostarp augstākā profesionālā izglītība un apmācība, un kvalifikācijas EKI 5. līmenī un augstāk;

5. brīdina, ka sakarā ar demogrāfiskajām pārmaiņām un to, ka trūkst strukturētu tālāknodošanas kanālu, daudzas tradicionālās amatniecības un kultūras mantojuma saglabāšanas prasmes var izzust; uzsver, ka demogrāfisko pārmaiņu un darbaspēka trūkuma novēršanā svarīga ir prasmju nodošana no paaudzes paaudzē; atbalsta iniciatīvas, kas palīdz pieredzējušiem darba ņēmējiem nodot tālāk savas zināšanas un pieredzi, izmantojot mentorēšanu, apmācību darbavietā un māceklības shēmas; aicina Komisiju un dalībvalstis izmantot profesionālo izglītību un apmācību kā šo prasmju saglabāšanas un nodošanas līdzekli; aicina PIA stratēģijas saistīt ar vietējām kultūras ekosistēmām un mantojumu kā teritoriālās kohēzijas un demogrāfiskās lejupslīdes novēršanas instrumentu; aicina gaidāmajā PIA stratēģijā pilnībā atspoguļot kultūras un radošās nozares;

6. aicina Komisiju un dalībvalstis prioritārā kārtā novērst juridisko un administratīvo nenoteiktību, kas skar mobilos PIA audzēkņus un mācekļus, tostarp attiecībā uz audzēkņu statusu, līguma noteikumiem, atalgojumu, sociālo nodrošinājumu, apdrošināšanu un ārvalstīs pavadīto mācību periodu atzīšanu;

7. aicina Komisiju stiprināt kopīgos Eiropas principus un normas, kuras piemēro mobilajiem PIA audzēkņiem un mācekļiem, pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetences un valsts PIA sistēmas, lai nodrošinātu lielāku juridisko noteiktību audzēkņiem, PIA iestādēm, darba devējiem un kompetentajām institūcijām, tostarp izstrādājot vienotu Eiropas sistēmu ārvalstīs pavadītu studiju kvalifikāciju un mācību periodu

automātiskai savstarpējai atzīšanai skolā, profesionālajā izglītībā un apmācībā un augstākajā izglītībā; aicina dalībvalstis garantēt to PIA audzēkņiem paredzēto valsts stipendiju un aizdevumu pārnesamību, kas piedalās atzītā mobilitātē, lai atbalsts sekotu ārvalstīs esošam audzēknim; uzsver, ka ir svarīgi regulāri pārskatīt un indeksēt PIA audzēkņiem, mācekļiem, skolotājiem un personālam, kas piedalās mobilitātes pasākumos, paredzētās inflācijas dotācijas un finansiālo atbalstu;

8. aicina ar programmu *Erasmus+* finansēt mobilitātes atbalsta sistēmas PIA iestādēs, piemēram, mobilitātes koordinatorus pašās iestādēs, pamatojoties uz tādiem veiksmīgiem eksperimentiem kā *MONA* projektu Francijā, lai iekļautu mobilitātes koordinatorus, orientētu PIA audzēkņus viņu mobilitātes projektos, konsultētu PIA skolotājus Eiropas projektu izstrādē un atvieglotu PIA iestāžu, privātā sektora un audzēkņu kontaktus;

9. mudina attīstīt PIA pielāgotu digitālās mobilitātes infrastruktūru, iedvesmu smeļot *Erasmus* bezpapīra pieredzē augstākajā izglītībā, pateicoties kam, tiktu vienkāršoti administratīvie procesi, mācību līgumi, atzīšanas procedūras un PIA iestāžu, darba devēju un kompetento institūciju sadarbība;

10. uzsver profesionālās izcilības centru (PIC) kā tādu sadarbības projektu un partnerību pārveidojošo lomu, kas apvieno PIA iestādes, publiskās institūcijas, akadēmiskās aprindas un privāto sektoru ar mērķi stiprināt šo ieinteresēto personu saiknes, veidot inovatīvas mācību programmas un pedagoģiskos formātus, kas atbilstu Eiropas prasmju vajadzībām, veicināt PIA audzēkņu, skolotāju, pasniedzēju un personāla mobilitāti un novērst to administratīvos, finansiālos, juridiskos un praktiskos šķēršļus, kas kavē mobilitāti PIA ietvaros;

11. aicina nākamajā programmā *Erasmus+* saglabāt PIC paredzēto budžetu un sekmīgajiem PIC nodrošināt stabilitāti un atpazīstamību, kas ir vajadzīga, lai turpinātu ieviest jauninājumus un pārveidot PIA nozari Eiropas, valstu, reģionālā un vietējā līmenī;

12. uzsver reģionālo, lielpilsētu un vietējo iestāžu lomu iekļaujošu, taisnīgu un ar darba devēju interesēm pietuvinātu māceklības un PIA ekosistēmu veidošanā un publisko apmācības centru tiešā pārvaldībā;

13. atgādina, ka PIA ir vajadzīgs pienācīgs, atpazīstams un pakāpeniski pastiprināts atbalsts programmas *Erasmus+* ietvaros, pamatojoties uz audzēkņu pieprasījumu, kvalitāti, iekļaušanu, līdzekļu apgūšanas jaudu un mērķi *Eiropa kustībā* attiecībā uz PIA mobilitāti, vienlaikus saglabājot programmas elastību un līdzsvarotu mūžizglītības arhitektūru;

14. aicina nodrošināt, lai visas turpmākās stratēģiskajās izglītības jomās piešķiramās *Erasmus+* stipendijas un veicamies talantu vai izcilības pasākumi attiecīgā gadījumā būtu atvērti PIA audzēkņiem un augstākā līmeņa PIA ceļiem/iespējām, vienlaikus *Erasmus+* pamatfinansējumu mācību mobilitātei, iekļaušanai un sadarbībai papildinot, nevis samazinot;

15. aicina gaidāmajā ES skolotāju un pasniedzēju programmā nepārprotami

pievērsties PIA skolotāju un apmācītāju un cita saistītā personāla trūkuma cēloņiem un vajadzībām, tostarp karjeras pievilcībai, sākotnējai un turpmākai profesionālajai attīstībai, elastīgām karjeras iespējām, pedagoģiskajai inovācijai, digitālajām, MI un zaļajām kompetencēm, iekļaušanās prasmēm un atbalstam darbaudzinātājiem uzņēmumā;

16. uzsver, cik svarīga ir PIA un citu izglītības un apmācības veidu, piemēram, augstākās izglītības, pieaugušo izglītības un nodarbinātības mijiedarbība, lai audzēkņi varētu virzīties no viena virzības ceļa uz otru, nenonākot strupceļā; šajā sakarībā aicina stingrāk atzīt PIA kvalifikācijas un mācību rezultātus, nodrošināt labāku orientāciju visa mūža garumā, kvalitatīvu mikrokvalifikāciju, neformālās un ikdienējās mācīšanās apstiprināšanu un virzības ceļus no sākotnējās PIA uz augstāko PIA, augstāko izglītību un tālāk-PIA;

17. aicina PIA mācību programmās nodrošināt, lai audzēkņi apgūtu ne tikai ar profesiju saistītas prasmes, bet arī pamata, digitālās, MI, zaļās, pilsoniskās, medijpratības, uzņēmējdarbības, sociālās un transversālās kompetences, kas ir vajadzīgas kvalitatīvām darbvietām, mūžizglītībai, aktīvam pilsoniskumam un demokrātijas noturībai; atgādina, ka izcilība un iekļaušana profesionālajā izglītībā un apmācībā ir jāīsteno kopā un ka augstvērtīgas PIA, mobilitātes un inovācijas iespējām vajadzētu būt pieejamām audzēkņiem, kuriem ir mazāk iespēju, audzēkņiem ar invaliditāti un mācīšanās grūtībām, pieaugušiem audzēkņiem, audzēkņiem tālākajos reģionos, lauku, attālos un nelabvēlīgā situācijā esošos reģionos un sievietēm un meitenēm ar *STEM* saistītās profesionālās izglītības un apmācības posmos, tostarp izmantojot mobilos apmācības piedāvājumus, jaukta tipa mācīšanos, tālvadību un sadarbību starp skolām, apmācības centriem un vietējām kopienām;

18. aicina dalībvalstis vērsties pret dzimumu stereotipiem un strukturāliem šķēršļiem, kas ietekmē izglītības un karjeras izvēli, lai veicinātu dzimumu līdztiesību un sieviešu un vīriešu līdzsvarotāku līdzdalību visos profesionālās izglītības veidos, nozarēs un profesijās;

19. aicina papildus Eiropas Konkurētspējas fondam vēl vairāk veicināt efektīvus un lietderīgus publiskos izdevumus PIA jomā, kā arī finansējuma papildināmību un sinerģiju saskaņā ar nākamo daudzgadu finanšu shēmu, jo īpaši, ja runa ir par *Erasmus+, AgoraEU*, Eiropas Sociālo fondu un citiem kohēzijas fondiem; aicina uzlabot PIA datus un uzraudzību, kā arī atjaunot centienus praksē īstenot ES līmeņa kritērijus PIA jomā visās dalībvalstīs;

20. aicina turpmākajā Eiropas profesionālās izglītības un apmācības stratēģijā balstīties uz Kopenhāgenas procesu un tā pēdējo atskaites punktu – Herningas deklarāciju, vienlaikus izvairoties no savstarpēji nesaistītu jaunu iniciatīvu radīšanas, un stiprināt esošo Eiropas instrumentu, tostarp Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru, Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūru profesionālajai izglītībai un apmācībai (*EQAVET*), *Europass*, mikrokvalifikāciju un digitālo apliecinājumu saskaņotību un praktisko izmantošanu un neformālās un ikdienējās mācīšanās apstiprināšanu;

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJA

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu atzinuma sagatavotāja apliecina, ka savā atzinumā ir iekļāvusi informāciju par jautājumiem, kas attiecas uz lietas priekšmetu, ko viņa, gatavojot atzinuma projektu, ir saņēmusi no šādiem interešu pārstāvjiem, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru[1], vai no šādiem trešo valstu publisko iestāžu pārstāvjiem, tostarp to diplomātiskajām pārstāvniecībām un vēstniecībām:

1. Interešu pārstāvji, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru
French Education Ministry
2. Trešo valstu publisko iestāžu, tostarp to diplomātisko pārstāvniecību un vēstniecību, pārstāvji
Nav

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīga vienīgi atzinuma sagatavotāja.

Ja fiziskas personas sarakstā ir identificētas ar vārdu, amatu vai ar abiem, atzinuma sagatavotāja apliecina, ka viņa ir iesniegusi attiecīgajām fiziskajām personām Eiropas Parlamenta paziņojumu par privātumu Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kurā ir izklāstīti nosacījumi, kas attiecas uz to personas datu apstrādi, un ar šādu apstrādi saistītās tiesības.

[1] Iestāžu nolīgums (2021. gada 20. maijs) starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par obligātu pārredzamības reģistru (OV L 207, 11.6.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

ATZINUMU SNIEDZOŠĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS ATKLĀTAIS BALSOJUMS

21	+
ECR	Lara Magoni, Ivaylo Valchev
PPE	Niels Geuking, Sunčana Glavak, Eleonora Meleti, Giusi Princi, Hélder Sousa Silva, Viktor Weisz, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
PfE	Catherine Griset
Renew	Hristo Petrov, Marjan Šarec
S&D	Isilda Gomes, Hannes Heide, Emma Rafowicz, Sabrina Repp, Sandro Ruotolo, Joanna Scheuring-Wielgus
Verts/ALE	Diana Riba i Giner, Nela Riehl

0	-

1	0
ESN	Zsuzsanna Borvendég

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:
+ : par
- : pret
0 : atturas